

Трансформація екістичного простору регіону в умовах формування регіональної політики

Висвітлено теоретичні аспекти формування екістичного простору регіону. Систематизовано й уточнено низку термінів та понять теорії розселення, які вживаються у регіоналістиці. Запропоновано авторське тлумачення поняття «екістичний простір», акцентовано увагу на факторах та особливостях його трансформації. Доведена необхідність розробки раціональної регіональної екістичної політики в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи.

Ключові слова: екістика, екістична регіональна система, трансформація екістичного простору, екістична регіональна політика.

Проблема реалізації державної регіональної політики в контексті довгоочікуваної адміністративно-територіальної реформи (АТР) на даний момент є надзвичайно актуальною. Розуміння сучасних особливостей регулювання процесів розселення населення дасть змогу забезпечити ефективний регіональний розвиток, підвищити рівень конкурентоспроможності територій за рахунок використання нових інструментів їх розвитку й реалізації переваг просторової локалізації населених пунктів.

Питаннями просторової оптимізації систем розселення різних ієрархічних рівнів займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Е. Алаєв, Г. Анісімова, С. Біла, О. Бойко-Бойчук, З. Варналій, О. Васильєва, І. Гудзеляк, В. Джаман, М. Долішній, А. Доценко, Л. Заставецька, С. Злупко, В. Керецман, О. Крайник, А. Крупко, В. Куйбіда, А. Мельник, Г. Монастирський, В. Нудельман, М. Чумаченко, О. Шаблій, Л. Шевчук, С. Шульц та ін.

Зазначимо, що згадані дослідники вивчали окремі аспекти систем розселення: демографічні [1], географічні [2; 3], оцінювали фактори формування й розвитку систем розселення [4] тощо.

Метою публікації є розкриття особливостей трансформації екістичного простору як об'єкта міждисциплінарних досліджень через переосмислення понять «екістика», «екістичний простір», «розселення населення», «система поселення», «система розселення», «чинники трансформації екістичного простору» у регіональній економіці для формування ефективної регіональної екістичної політики.

Необхідність комплексного дослідження екістичного простору регіону, тобто зумовлена сучасними новітніми викликами глобалізації та локалізації: новими чинниками його трансформації, активізацією сучасних урбанізаційних процесів, що слід неодмінно врахувати при розробці й реалізації АТР.

Як зазначають Л. Заставецька та Т. Заставецький, реформи, які стосуються систем розселення, при проведенні АТР знайдуть свій найбільший вияв у системах локального рівня, передусім первинних. Передбачається, що внаслідок реалізації принципів децентралізації і субсидіарності будуть сформовані самостійні одиниці – носії місцевого самоврядування, у громадах посиляться горизонтальні та ослабнуть вертикальні (ієрархічні) зв'язки, що є ознакою мережевої структури нового утворення, на відміну від сучасної ієрархічної [5].

Отже, вивчення питань трансформації систем розселення різних ієрархічних рівнів (зміна меж систем та функцій центрів), які формують екістичний простір, потребує окремого наукового дослідження.

Проблема розселення населення в Україні існувала і збережеться у майбутньому, оскільки зумовлена значною регіональною диференціацією просторової організації населення й економічної діяльності. Швидкість перебігу територіально-структурних процесів у соціально-економічному розвитку регіону як адміністративно-територіальної одиниці неспівставна з інертною системою міського та сільського розселення. Процеси урбанізації, які в регіонах України на фоні прогресуючої депопуляції розгортаються з новою силою, зумовлюють потребу у формуванні державної регіональної політики, яка б забезпечувала ефективний розвиток поселень усіх рівнів.

Тому екістичні питання (пов'язані із теорією розселення населення) потребують окремих досліджень з метою досягнення гармонізації регіонального екістичного простору в умовах його трансформації.

Вивчення концептуальних основ розвитку екістичного простору передусім передбачає систематизацію поняттєво-термінологічного апарату дослідження, яке ускладнюється полідисциплінарним характером теорії систем розселення, а на практиці – вітчизняною нормативно-правовою базою. А тому першочерговим завданням є уточнення суті низки термінів, які застосовуються при вивченні регіональних систем розселення, усунення суперечностей їх трактування різними науками та уніфікація для формування єдиного наукового термінологічного поля регіоналістики.

Власне, термін «екістика» (з грец. oikistes, від oikos – дім, житло), введений грецьким архітектором й футурологом К. Доксіадісом (1959), тлумачиться науковцями як:

- урбаністична наука, що вивчає формування й еволюцію людських поселень, створення моделей поселень (міст) різної величини з оптимальним поєднанням елементів їх планувальної структури та довкілля [6];
- наука про розселення населення, поселення людини; планування міст та інших населених пунктів [7];
- географія розселення населення;
- процес поширення населення по території, пов'язаний з її господарським освоєнням, який охоплює просторові переміщення населення та розвиток мережі поселень – зростання чи зменшення окремих населених пунктів, появу нових;
- картина (конфігурація) сучасного розподілу населення на певній території. Основою такої картини є мережа поселень, їх адміністративний статус, функціональні типи, людність [8].

Розселення населення є надзвичайно складним суспільним процесом, що вивчається різними дисциплінами: архітектурою, історією, соціологією, містобудуванням, суспільною географією, географією населення, картографією та ін. Регіональні економічні дослідження з екістичних питань набувають важливого значення з огляду їх недостатньої вивченості в царині регіоналістики. Економічні питання розвитку процесів розселення населення формувалися в інших дисциплінах, а тому існує потреба у формуванні єдиної методологічної бази таких досліджень. Адже, розвиток теорії екістики (теорії розселення) зумовлений появою нових інтересів, потреб, можливостей, чинників та ризиків у формуванні гармонійних форм просторової організації видів життєдіяльності населення та усунення негативних наслідків їх функціонування.

Отже, поняття «розселення» в теорії економічної географії та в регіональній економіці є надзвичайно різноманітним з огляду на його полісемічність (тобто має багато значень на основі паралельного вживання його в кількох терміно-системах), оскільки воно фіксує як процес (у просторі і часі), так і його результат – територіальне розміщення населення [9, с. 50], а тому потребує уточнення.

На думку М.О. Джамана та В.В. Єрмакова, розселення є однією з головних форм взаємодії населення та території і має характер суспільно-географічного процесу, тобто включає в себе аспект динаміки у просторово-часовому вимірі [10]. Основною особливістю розселення є відповідність його форм способу організації суспільства, рівню розвитку виробництва та ін.

На думку У.Я. Садової та Л.Т. Шевчук, система розселення – це сукупність поселень, одне чи кілька з яких виступають у ролі системоформуєчого центру з властивими їм системоутворюючими зв'язками [11, с. 249].

Отже, під «системою розселення» прийнято розуміти сукупність міських і сільських поселень різної величини і господарського профілю, об'єднаних територіально-виробничими зв'язками та спільною транспортною й інженерною інфраструктурою [12].

Згідно з іншим трактуванням, під «системою розселення» розглядають групи поселень, поєднаних системою просторових соціально-економічних зв'язків: трудових, культурно-побутових, рекреаційних тощо [9, с. 61].

Сучасна регіональна економіка потребує формування нової методології, яка б пояснювала економічні основи розселення населення, розкривала особливості її трансформації, сприяла розробці й реалізації ефективної регіональної екістичної політики.

Згідно з теорією екістики, розвиток міських поселень відбувається у 4 етапи: від динаполіса (моноцентричне місто, просторовий розвиток якого, як правило, здійснюється в одному напрямі) і динаметрополіса (розвиток кількох динаполісів в різних напрямках), через динамегалополіс (місто-гігант) до ойкуменополісу – найдосконалішої форми розселення населення [13].

Відомо, що в основу теорії екістики закладено п'ять універсальних принципів, які використовуються при розробці регіональних і містобудівних програм. Вони базуються на намаганні людини звести: 1) до максимуму потенційні контакти з середовищем; 2) до мінімуму енергетичні, просторові і вартісні затрати; 3) оптимізувати свій «захисний простір» у будь-який час і в будь-якому місці; 4) до оптимізації взаємостосунки з іншими елементами своєї системи життя, яка включає: природу, суспільство, споруди всіх видів і взаємозв'язки їх з дорогами і комунікаціями; 5) до синтезу всього вищезгаданого в плануванні міст. Всі ці принципи є сферою планування територій або геопланування [14, с. 66].

Залежно від розміру розселення, яке на думку М. Дьоміна та О. Сингаївської, співпадає із структурною одиницею територіальної організації суспільства, розглядають такі його види: 1) окреме житло, індивідуальний житловий будинок (квартира); 2) населений пункт; 3) територіальні системи розселення [9, с. 50].

Такої ж думки дотримується і Т.Г. Кравцова, яка вважає первинним елементом розселення «домогосподарство» як самостійну економічно-соціальну одиницю, активного ринкового агента та суб'єкта розселенської поведінки на локальному рівні [15, с. 15]. Однак, первинною формою розселення більшість вчених вважає населений пункт, під яким розуміють «місце осілого життя людей, яке має просторово-часові форми та межі, в залежності від статусу має назву села, селища, міста» [15, с. 52].

Зазначимо, що у вітчизняній економічній та географічній науці частіше вживається поняття «система розселення», що зумовлено існуванням саме цього терміна в низці нормативно-правових актів, що регулюють процеси розселення, зокрема: у Генеральній Схемі планування території України (2002 р.), проекті Містобудівного кодексу, Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011 р.), у ДБН 360-92 та ін.

Щодо визначення поняття «форма розселення», то огляд наукової літератури довів, що на сьогодні не існує єдиного тлумачення, єдиних критеріїв визначення. Під «формами поселень» прийнято розуміти таку конфігурацію житлових територій, яка може бути компактною, лінійною або конгломеративною (складатися із скупчення окремих поселень) [9, с. 57]. Науковцями радянської доби містобудування розглядалися дві основні форми розселення – «місто» і «село», які в результаті еволюції набували різного вигляду, трансформувалися, і виникали міста різної величини та різного економічного профілю, різноманітні селища та сільські поселення тощо [9, с. 57].

Аналогічної думки дотримується і У.Я. Садова, трактуючи місто як «концентровану форму розселення, яке має свою територію (межі), адміністративні, організаційні, економічні та інші важелі впливу на організацію життєдіяльності територіальної громади» [11, с. 253].

Однак таке визначення форм населення, на думку сучасних вчених, не стосується просторових форм розселення, а радше типів поселень за основними господарськими та адміністративними функціями тощо. Існує певна неоднозначність у віднесенні агломерації як сукупності поселень, що об'єднані між собою низкою зв'язків та характеризуються територіальною близькістю відносно одне одного, до форм розселення.

На думку М. Дьоміна, агломерації завжди є елементами систем розселення і повинні розглядатися не в аспекті форм, а в аспекті власне систем розселення [9, с. 59].

Враховуючи сутність трактувань форми та типу розселення, ми погоджуємося із міркуванням М. Дьоміна і О. Сингаївської, що слід розрізняти поняття «тип розселення» (до якого належать функціонально-економічні та планувальні типи поселень – місто, селище міського типу, село, в окремих випадках агломерації) і «форма розселення» (яка виражається у просторових конфігураціях поселень, що формуються в залежності від концентрації населення, основних форм рельєфу території, водних об'єктів, транспортних магістралей і відображають характер взаємного розташування населених пунктів). Серед основних форм розселення виділяють: компактні, дисперсні, урбанізовані ареали (розосереджене розселення навколо великих міст та в міських агломераціях: котеджні містечка тощо).

Як зазначає О.Г. Топчієв, форми місцевого розселення залежать від типу планувальної забудови, серед яких виділяють: лінійні, ускладнені лінійні, кущові, квартальні [16, с. 236-237]. Головний акцент у визначенні міських форм розселення належить планувальним особливостям, в той час при розгляді форм регіонального розселення більше звертається увага на виділення зв'язків між населеними пунктами, між центром системи розселення і його периферією.

За визначенням Н. Павліхи, «просторова система» – це синтетична та органічна цілісність, що включає в себе різноманітні підсистеми (елементи), які взаємодіють між собою в географічному просторі, а саме: населення з його демографічними, соціальними, культурними, етнічними, лінгвістичними характеристиками; економічний розвиток держави та її регіонів; природний потенціал та екологічну безпеку; адміністративно-правову структуру управління тощо [17, с. 37].

Отже, розглядаючи екістичну систему, з одного боку, як: підсистему регіональної просторової системи, а з іншого – як самостійну просторову підсистему із власними внутрішніми зв'язками між поселеннями, вважаємо за доцільне трактувати екістичну систему як органічну єдність усіх внутрішніх складових, що забезпечується за рахунок взаємозв'язків та взаємодій між основними її елементами (формами поселень), які історично й генетично пов'язані із вищою іє-

рархічною просторовою регіональною системою через сукупність різноманітних зв'язків у її просторово-часових межах.

Щодо суті понять «екістична система» та «система розселення», то вважаємо їх синонімами, які мають право застосовуватися паралельно у наукових дослідженнях. Похідними термінами від основного «екістика» є: «екістична система», «екістична мережа» (мережа поселень), «екістичний простір» та «екістична політика». Зазначимо, що між «екістичною системою» і «екістичною мережею» існує, на нашу думку, різниця, оскільки для системи характерні різноманітні елементи та зв'язки між ними (сукупність міст і сіл), а для мережі властиво поєднання однорідних елементів (урбаністична мережа, наприклад), а також присутність мережевого ефекту. На даний момент сформовано низку систем розселення на території України, які відрізняються як за кількісними, так і за функціональними характеристиками, а також за характером урбанізованих територій [18].

Саме просторові соціально-економічні зв'язки між поселеннями різного ієрархічного рівня формують і визначають тип екістичної системи. На думку Т. Буличової, під «регіональними системами розселення» слід розуміти «складні поєднання функціонально взаємозв'язаних і взаємодіючих ієрархічно підпорядкованих міських і сільських поселень, які формуються у процесі розвитку регіональних соціально-економічних комплексів» [11, с. 253].

Властивостями екістичної системи (системи поселень, розселення населення) є: єдність, стійкість та цілісність. Єдність системи проявляється у тісних взаємозв'язках між міськими та сільськими поселеннями, завдяки функціональній взаємозалежності між елементами системи на основі територіального поділу праці, територіальній близькості та розвиненості транспортної мережі [19]. Під «стійкістю» слід розуміти стійкі темпи зростання поселенської мережі та людського потенціалу (як чисельності населених пунктів та їх населення) [19]. Згідно іншого визначення, під «стійкістю систем розселення» розуміють здатність їх планувальної, соціальної, економічної та ін. організації зберігати динамічну рівновагу в ході значних кількісних і якісних змін процесу їх розвитку [20].

Окрім того, екістичній системі, як і будь-якій просторовій системі притаманні ще такі властивості: емерджентність, динамічність, керованість. Ці властивості забезпечуються завдяки дотриманню низки принципів, серед яких: 1) інтегрованість та узгодженість каркасу розселення (під «каркасом» слід розуміти головні транспортні магістралі з населеними пунктами на їх перетині) з екологічним, історико-культурним, природоохоронним каркасами; 2) цілісність; 3) динамічність; 4) структурованість за основними функціональними ознаками; 5) оптимізація й територіальна збалансованість; 6) гармонізація розселення [18].

Новими принципами розселення населення, які зумовлені процесами глобалізації та зростанням конкуренції за ресурси, повинні бути: збалансованість розвитку та самоорганізація територій. Сучасні соціально-економічні та демографічні зміни відображаються на системах розселення різного ієрархічного рівня. Одним із важливих напрямів трансформації розселення науковці розглядають трансформацію систем розселення, які тісно пов'язані із змінами виробничих та соціально-демографічних систем [19].

Т.Г. Кравцова пропонує під «трансформацією розселення населення», розуміти процес, що включає якісні й кількісні зміни просторової, функціональної та управлінської структури поселенської мережі та форм зосередження поселень із врахуванням дії умов і факторів, що змінюють середовище життєдіяльності населення [15, с. 15].

Причиною трансформаційних процесів систем розселення є урбанізація, яка має здатність поляризувати та структурувати простір, розділяти його на ареа-

ли, ядро та периферію. Трансформаційні процеси, які призводять до радикальних змін у системах розселення й формування нових просторових форм поселень, пов'язані з дією низки чинників: демографічних (зростання або ж скорочення чисельності населення), соціальних (рівень зайнятості населення, наявність житла, розвинена мережа соціальних закладів освіти, культури, спорту та охорони здоров'я, розвиток людського потенціалу), економічних (наявність чи відсутність містоформуючих підприємств), транспортно-інфраструктурних (розвиток транспортної та інженерної мереж), виробничо-промислових (технологічно нові промислові підприємства), науково-технічного прогресу, природних (клімат, ландшафт, екологія).

Більшість з факторів зумовлені динамічними змінами (часом), інші – розвитком ринкових відносин, загостренням конкуренції, інноваційною діяльністю, розвитком новітньої інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури тощо.

Як зазначають науковці, для оцінки трансформаційних процесів у розселенні недостатньо виявити основні закономірності та тенденції їх розвитку [19].

Трансформаційні зміни в екістичних системах доводять про необхідність здійснення управління ними, що розуміється як сукупність заходів, спрямованих на перерозподіл населення між населеними пунктами, що призводить до модернізації систем розселення, зміни функцій окремих поселень та стримування негативних процесів їх деградації.

М. Джаман, О. Федій вважають системи розселення обов'язковим об'єктом територіального управління [21]. Окрім того, ці вчені визнають, що проблеми управління та низка суперечностей їх розвитку (зокрема і систем розселення) полягає у недосконалому адміністративно-територіальному устрої (АТУ) України. Змінити таке негативне становище, що особливо виражається у бюджетно-фінансових диспропорціях між окремими населеними пунктами, ускладненими Податковим та Бюджетним кодексами, покликана не лише АТР, а й розробка науково обґрунтованих підходів до розвитку систем розселення та закріплення їх положень у новому Містобудівному кодексі України.

Метою модернізації існуючих регіональних систем розселення в Україні є їх збереження, особливо що стосується мережі сіл та малих міст, удосконалення на основі розбудови транспортної та інформаційної інфраструктур, покращення благоустрою та озеленення території, а також управління процесами забудови приміської зони навколо великих міст.

Якщо розглядати екістичну систему як складну стохастичну систему [17], то слід зазначити, що вона слабо піддається направленому впливу. На думку вчених, екістична система повинна бути результатом узгодженості, єдності самоорганізації й управління протягом певного періоду часу, оскільки динамічність системи відображається на мінливості її кордонів, які відповідно не вписуються у сталі рамки адміністративно-територіальних одиниць. Тому управління системами розселення не може здійснюватися лише за адміністративно-територіальною ознакою.

Як стверджує У.Я. Садова, розселення можна розглядати як об'єкт регіональної політики через призму економічних (мотиваційних, нормативних), адміністративних (зміна статусу населеного пункту), соціальних (статеві-вікова, функціональна структури, соціально-культурна мобільність мешканців) важелів на шляху підтримки його рівноваги [11, с. 249].

Сукупність соціально-економічних, функціональних зв'язків та відносин (що включає також і взаєморозташування, і взаємозалежність) між внутрішніми елементами екістичних систем та власне екістичними системами різних ієрархічних рівнів формують екістичний простір, який характеризується високим рівнем концентрації згаданих зв'язків і мобільними межами, що змінюються протягом пев-

ного періоду часу (як результат зв'язку простору-часу). Екістичний простір не є лише простою сумою зв'язків, а виражається їх синергетичними властивостями. Зазначимо, що екістичний простір є складовою частиною соціально-економічного простору і визначається множиною зв'язків між поселеннями, які полягають у обміні ресурсами, капіталом, енергією тощо. Міста, особливо великі, трактуються як фокальні точки соціально-економічного простору [23, с. 21-22].

Отже, під регіональним екістичним простором ми розумітимемо територіально уособлений простір життєдіяльності людей, пов'язаних спільністю місця проживання, яке включає мережу поселень, спосіб життя населення, духовне, історико-культурне та архітектурно-планувальне середовище, що характеризується щільністю зв'язків між основними його учасниками.

Питаннями впорядкування екістичного простору, викликаного активними процесами урбанізації протягом кількох останніх десятиліть, займалися й продовжують займатися вчені, результати досліджень яких відомі моделями розселення: гексагональна решітка В. Кристаллера (із містом-центром та містами-точками по краях шестикутника) визнається сучасними дослідниками [24] вдалою для регіональної екістичної системи та непридатною для глобального рівня розселення. Однак, новітні процеси трансурбанізації доводять про недовість на практиці гексагональної моделі, що змушує науковців шукати відповіді на нові виклики у сучасних синтетичних моделях розселення населення.

Так, наприклад, у Польщі знайшла підтримку концепція помірної поліцентричної концентрації економічного розвитку (лінійно-вузлова система). Суть її полягає у рівномірному розвитку населених пунктів-вузлів: агломерацій (метрополітенських регіонів: від 25 до 30) на основних магістралях, які б забезпечили лінійну концентрацію економічної діяльності, а також виділення ареалів із сприятливими перспективами розселення [25].

Розробка нових регіональних систем розселення потребує формування й реалізації ефективної регіональної екістичної політики, яка є складовою регіональної політики поряд із економічною, соціальною, науково-технічною. Зосередження уваги на культурологічних особливостях розвитку міст зумовлено також тенденцією розвитку творчої економіки (креативної економіки), що базується на активізації творчих людських ресурсів та формуванні індивідуального образу міста, що своєю чергою приносить додаткові дивіденди для економічного зростання.

Підсумовуючи, зазначимо, що проблематика екістичних систем пройшла значну еволюцію та збагатилася теоретико-методологічними розробками й практиками багатьох дисциплін, яка відобразилася у полісемічності термінів, що своєю чергою вимагає їх систематизації та формування теорії систем розселення на основі цивілізаційного підходу [11, с. 253] для оцінки особливостей розвитку регіональних систем розселення.

Питання просторової самоорганізації населення набуває особливої актуальності при реформуванні АТУ та повинні враховувати напрацювання сучасної просторової економіки. Процеси трансформації систем розселення засвідчують про необхідність розробки екістичної політики, що трактується як система заходів, цілей та пріоритетів для гармонізації просторової організації систем розселення населення й регулювання новітніх урбанізаційних процесів.

Тому уважена регіональна екістична політика повинна узгоджуватися із регіональною демографічною політикою, оскільки без підвищення рівня народжуваності, без підйому економіки та створення нових робочих місць, рішучих дій у сфері житлового будівництва для молодих сімей неможливо розраховувати на досягнення позитивного результату. Екістична політика повинна забезпечувати регіональні особливості систем розселення, соціокультурні взаємозв'язки,

історико-культурні традиції та безпеку території системи розселення в умовах світової урбанізації.

Список використаних джерел

1. Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти / В. О. Джаман. – Чернівці : Рута, 2003, – 392 с.
2. Доценко А. І. Структурна трансформація розселення у гіперурбанізованому регіоні (на прикладі Луганської області) / А. І. Доценко, Г. М. Заваріка // Науковий часопис Нац. педагогічного ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Сер. 4. Географія і сучасність. К. : НПУ, 2009. – Вип. 21, – С. 86-94.
3. Заставецька Л. Б. Трансформація системи розселення регіону в умовах удосконалення адміністративно-територіального устрою України (на прикладі Тернопільської області : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / Л. Б. Заставецька. – Чернівці, 2008. – 21 с.
4. Доценко А. І. Розселення в Україні: проблеми і перспективи / А. І. Доценко, В. Г. Зінич, О. Т. Великохатко, В. Л. Танцюра. – К. : РВПС, 2006, – 268 с.
5. Заставецька Л. Кластерний підхід у формуванні нових локальних систем розселення / Л. Заставецька, Т. Заставецький. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/iug/2008_18/antropo18-6.pdf.
6. Экологический энциклопедический словарь. – Режим доступа : <http://www.cnsnb.ru/AKDIL/0039/base/RU/000364.shtm>.
7. Большой англо-русский и русско-английский словарь. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/eng_rus_apresyan/30361/ekistics.
8. Пилипенко І. О. Особливості впливу центрально-периферійних відношень на розселенську структуру сільської місцевості (на прикладі Херсонської області) / І. О. Пилипенко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nzvdpu.../osobluvoosti%20vpluvy.pdf.
9. Дьомін М. Методологічне визначення фундаментальних понять теорії містобудування / М. Дьомін, О. Сингаївська // Досвід та перспективи розвитку міст України : [зб. наук. праць]. – 2008. – №14. – С. 50-61.
10. Джаман М. О. Ретроспективні особливості формування системи розселення на території історико-географічного краю Полтавщини / М. О. Джаман, В. В. Єрмаков. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/.../retrospektivni%20osobluvoosti%20formyvannya.pdf.
11. Регіональні суспільні системи / НАН України, Інститут регіональних досліджень ; відп. ред. Л.К. Семів. – Львів, 2007. – 496 с.
12. Рутинський М. Й. Курортна урбанізація як геопросторовий процес територіальної концентрації рекреаційного сервісу / М. Й. Рутинський – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nzvdpu_geogr/2008_15/kyrortna%20urbanizaciya%20yak%20geoprostornuu%20proces.pdf.
13. Демографический энциклопедический словарь / Д. И. Валентей. – Режим доступа : <http://nation.geoman.ru/demogr/item/f00/s01/e0001419/index.shtml>.
14. Богорад О.Д. Регіональна економіка. Словник-довідник. / О. Д. Богорад, О. М. Тевелев, В. М. Падалка, М. В. Підмогильний. – К., 2004. – С. 73.
15. Кравцова Т. Г. Трансформація розселення населення регіону: тенденції та перспективи розвитку (на прикладі Полтавської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук / Т. Г. Кравцова. – К., 2007. – 20 с.
16. Топчів О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : [навч. посібник] / О. Г. Топчів. – Одеса : Астропринт, 2005. – 631 с.

17. Павліха Н.В. Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід: Монографія. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006. – 380 с.
18. Спиридонов В.Ю. Проблемы гармонизации системы расселения / В. Ю. Спиридонов – Режим доступа : http://book.uraic.ru/project/conf/txt/005/archvuz14_pril/46/template_article-ar=K41-60-k62.htm.
19. Доценко А. Напрями трансформації систем розселення у гіперурбанізованому регіоні / А. Доценко, Г. Заваріка. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Chseg/2009_7/Dotsenko,Zavarika.pdf.
20. Смоляр И. М. Терминологический словарь по градостроительству / И. М. Смоляр . – М. : РОХОС, 2004. – 159 с.
21. Джаман М. Управління розселенським процесом як чинник розвитку сільської місцевості (на прикладі Полтавської області) / М. Джаман, О. Федій. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Chseg/2009_7/Djaman,Fediy.pdf.
22. Мазаев Г.В. Прогнозирование вероятностного развития градостроительных систем : [учеб. пособие] / Г. В. Мазаев. – Екатеринбург : Архитектон, 2005. – 112 с.
23. Баранов А. В. Социально-демографическое развитие крупного города / А. В. Баранов. – М. : Знание, 1981. – 285 с.
24. Глазычев В. Л. Социально-экологическая интерпретация городской среды / В. Л. Глазычев. – Режим доступа : http://www.glazychev.ru/books/soc_ecolog/soc_ecolog_2.htm.
25. Олексієвець Т.І. Модерні концепції розвитку систем розселення в Республіці Польща / Т. І. Олексієвець – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Slv/2011_11/st23.pdf.

Щеглюк С.Д. Трансформація екистичного простору регіону в умовах формування регіональної політики.

Отражены теоретические вопросы формирования экистического пространства региона. Систематизирован ряд терминов и понятий теории расселения, которые используются в регионалистике. Дано авторское толкование понятия «экистическое пространство», акцентировано внимание на факторах и особенностях его трансформации. Доказана необходимость разработки рациональной региональной экистической политики в условиях административно-территориальной реформы.

Ключевые слова: экистика, экистическая региональная система, трансформация экистического пространства, экистическая региональная политика.

Shcheglyuk S.D. Transformation of Ekistic Space of the Region in Terms of Regional Policy Formation.

Theoretical issues of regional ekistic space formation are presented. A range of terms and notions of the theory of ekistics is systematized and the basic approaches are defined. Author's interpretation of the concept «ekistic space» is given; attention is focused on features of its transformation. Necessity of development of rational regional ekistic policy in terms of administrative and territorial reform is stressed.

Key words: ekistics, ekistic regional system, transformation of ekistic space, ekistic regional policy.

Надійшло 08.06.2011 р.